

FACULTATEA DE CHIMIE ȘI TEHNOLOGIE CHIMICĂ A UNIVERSITĂȚII DE STAT DIN MOLDOVA LA 75 DE ANI

Doctor în chimie, conferențiar universitar **Viorica GLADCHI**

E-mail: viorica.gladchi@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5847-4466>

Doctor în chimie, conferențiar universitar **Galina DRAGALINA**

E-mail: dragalina.galina@mail.ru

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6100-9194>

Universitatea de Stat din Moldova

„Chimia este o limbă internațională,
limba care explică de unde venim, ce suntem
și încotro ne îndreptăm.
Limbajul chimiei are o mare frumusețe estetică
și face legătura între științele fizice și cele biologice.”

**Arthur Kornberg,
laureat al Premiului Nobel
pentru Medicină, 1959**

Universitatea de Stat din Moldova (care până în anul 1989 a fost denumită Universitatea de Stat din Chișinău), una dintre cele mai valoroase instituții de învățământ din țara noastră, și-a deschis ușile la scurt timp după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial – la 1 octombrie 1946. Situația în acea perioadă era una dezastruoasă. Pentru a plasa operativ fosta RSSM pe calea dezvoltării agricole și industriale, s-a decis inaugurarea în capitală a unei instituții de învățământ superior care să asigure pregătirea specialiștilor în anumite domenii, cu prevalarea științelor reale. Astfel, la momentul fondării Universității de Stat din Moldova, au fost deschise cinci facultăți – de Chimie, Biologie, Geologie și Pedologie, Fizică și Matematică, Istorie și Filologie. În total, aceste facultăți includeau 12 cadre, la care activau 35 de cadre didactice.

Facultatea de Chimie a fost inaugurată printre primele, deoarece avea misiunea de a pregăti tineri specialiști chimiști, cu ajutorul cărora se proiecta asigurarea eficientă a activităților de producere a materialelor industriale și a produselor agricole.

Fondator și cel dintâi decan al Facultății de Chimie a fost Antonie Ablov, profesor universitar, ulterior academician. Ideile inovatoare ale ilustrului chimist și organizator al științei Antonie Ablov au contribuit la dezvoltarea facultății și fondarea aici, iar apoi la Institutul de Chimie, al cărui director a fost desemnat în anul

1959, a unei școli științifice de chimie coordinativă. Activând în calitate de administrator în diverse instituții de învățământ superior, având rezultatele remarcabile în domeniul chimiei compuşilor coordinativi, academicianul Antonie Ablov a format și a dezvoltat o școală științifică valoroasă, ai cărei discipoli sunt astăzi savanți recunoscuți la nivel regional și internațional. O contribuție majoră de-a lungul anilor în organizarea procesului educațional, în crearea bazei materiale la facultate au adus-o decanii Boris Dașchevici, Alexandr Șlăghin, Iurii Lealikov, Gheorghe Lazurievski, Nina Polotebnova, Mihail Cherdivarenco, Mark Bardin, Petru Chetruș, Victor Isac, Galina Dragalina, Mihail Revenco.

La inaugurarea Facultății de Chimie în 1946, s-a decis că în perspectivă aceasta va fi nu doar o structură de instruire, ci neapărat și un centru de cercetare, pornind de la ideile inovatoare ale fondatorilor și ale primilor colaboratori. Timp de 15 ani a fost creată o bază temeinică de pregătire a cadrelor didactice și științifice, astfel încât în anul 1959 s-a făcut posibilă deschiderea Institutului de Chimie al AȘM cu implicarea multor savanți de la facultate. Pe parcurs, facultatea a reușit să pregătească mii de specialiști de înaltă calificare nu doar pentru republica noastră, ci și pentru întreg spațiul sovietic, pentru mai multe țări din Europa, Africa, America de Sud, Asia (Vietnam).

În anii 1946–2002, această structură de învățământ superior se numea Facultatea de Chimie. Ulterior, fiind extinse domeniile de pregătire a tinerilor specialiști, în anul 2002 i-a fost modificat numele în Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică (FCTC).

Inițial, la facultate au fost planificate patru domenii de instruire și cercetare – chimia anorganică, chimia analitică, chimia organică și chimia fizică. Acestea erau dezvoltate la catedrele corespunzătoare.

Catedra de chimie anorganică a fost inaugurată prima, în 1946, un an mai târziu s-a constituit Catedra de chimie analitică, apoi cele de chimie organică și chimie fizică. La formarea tradițiilor și direcțiilor de cercetare științifică au contribuit mai mulți savanți în domeniu – profesorii A. Ablov, G. Sârțova, N. Samusi, A. Gulea (chimie anorganică); Iu. Lealicol, N. Polotebnova, M. Revenco, P. Chetruș (chimie analitică); A. Șur, G. Lazurievski, N. Barbă (chimie organică); P. Migal, A. Săcirov, V. Isac, Gh. Duca (chimie fizică); doctori în chimie, conferențieri universitari M. Popov, L. Istru, S. Kudrițcaia, V. Țapcov, M. Bîrcă (chimie anorganică); L. Dercaci, M. Bardin, S. Craciun, E. Tcaci, A. Kozlenco (chimie analitică), N. Ivanov, I. Pogrebnoi (chimie organică); C. Tudoreanu, V. Țipleacova, S. Stavrov, Iu. Gorodețchi, A. Pușneac (chimie fizică).

În baza capacității și posibilităților de pregătire diferențiată, la facultate au fost instituite un șir de specialități centrate pe chimie. Specialitatea *Chimie* a fost inaugurată la fondarea facultății. În anul 1995 au fost înființate alte două specialități: *Chimie și biologie* și *Chimie și fizică*. În anul 1992 la facultate a fost fondată prima și unica până în prezent în republică Catedră de Chimie industrială și ecologică și a început să se dezvolte intens pregătirea specialiștilor de calitate în domeniul tehnologic. Ca urmare, a apărut specialitatea *Tehnologie chimică*, iar din anul 1999 a fost înființată specialitatea *Tehnologia produselor cosmetice și medicinale*. În anul 2014 la facultate a fost inițiat încă un program de studii actual – *Chimie biofarmaceutică* –, specialitate care oferă posibilități noi în studierea proprietăților fizice, chimice și biochimice ale preparatelor farmaceutice, schimbărilor în compoziției acestora în procesul de obținere, prelucrare, păstrare și administrare, precum și în elaborarea metodelor de sinteză dirijată, purificare, standardizare și control al calității și purității preparatelor farmaceutice. Pentru a lărgi posibilitățile de formare a specialiștilor în domeniul chimiei și tehnologiei chimice, începând cu anul 2016 la FCTC se realizează și studii cu frecvență redusă.

Toate programele de studii ale facultății sunt acreditate la nivel internațional (AQAS – programul *Chimie*) sau național (ANACEC – celelalte patru programe), prin aceasta fiind apreciat profesionalismul și performanța cadrelor științifico-didactice în pregătirea specialiștilor de înaltă calificare.

Până în prezent Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică rămâne a fi unica facultate în republică care pregătește specialiști-chimiști de înaltă calificare în domeniul chimiei și tehnologiei chimice. Prin activitățile sale în domeniile didactic, științific, metodic, facultatea asigură o continuitate eficientă a învățământului liceal, universitar și postuniversitar pentru domeniile de for-

mare profesională: *Chimie, Formarea profesorilor, Inginerie chimică și procese*. Dezvoltând relații și schimburi internaționale intense, cultivând proiecte de cooperare cu alte universități și institute europene și americane, facultatea extinde continuu colaborările științifice și schimburile de studenți și cadre didactice, dat fiind faptul că domeniul chimiei este unul dintre cele mai „internaționalizate” domenii de educație și cercetare la începutul celui de al treilea mileniu.

Actualmente, facultatea dispune de un corp profesoral de prestigiu cu o vastă experiență didactică și de cercetare: 2 academicieni, 4 profesori universitari, 22 de doctori în chimie, 8 asistenți universitari.

Colectivul chimiștilor de la USM se mândrește cu absolvenții facultății, care au înregistrat rezultate excepționale în cercetarea științifică, activitatea managerială și didactică, au devenit personalități vestite nu numai în țară, dar și peste hotare. Printre aceștia se numără acad. Gheorghe Duca, ex-președinte al Academiei de Științe a Moldovei, acad. Aurelian Gulea, acad. Tudor Lupașcu, regretații acad. Nicolae Gărbălău, prof. univ. Victor Isac, decan al Facultății de Chimie, m. cor. Mihail Revenco, prorector USM pentru activitatea științifică, acad. Pavel Vlad, acad. Constantin Turtă, prof. univ. Nina Samusi, prof. univ. Dumitru Batfir, dr. Valeriu Ropot, distinsul poet, dr. Ion Vatamanu ș.a.

Pentru tânăra generație un exemplu demn de urmat reprezintă veteranii facultății, care au demonstrat un devotament enorm, dragoste față de oameni, consacându-și întreaga activitate domeniului fascinant al chimiei – profesorii universitari Nicanor Barbă, Petru Chetruș, Maria Gonța, Valentin Bobeică, Iacob Guțu; conferențierii Galina Dragalina, Ion Corja, Ștefan Robu, Maria Botnaru, Petru Bulmaga, Victor Țapcov, Maria Bîrcă, Alexandru Zadorojnâi.

De-a lungul activității sale facultatea a pregătit peste 5 000 specialiști. Actualmente, tinerii studiază chimia, tehnologia chimică și impactul acestora asupra mediului ambiant în conformitate cu prevederile procesului de la Bologna. În cadrul celor două cicluri – de Licență și de Masterat, anual la facultate studiază circa 300 de tineri și tinere. Întrucât chimia este o știință teoretico-experimentală, mai bine de jumătate din orele de studiu sunt consacrate lucrului în laboratoare și în sălile de calculatoare, la care se pot modela diverse structuri și procese chimice. Aptitudinile aplicative se cultivă de asemenea în cadrul practicilor de specialitate.

O atenție deosebită este acordată cercetărilor științifice, acestea fiind organizate și desfășurate chiar de la începutul fondării Facultății de Chimie, inițiindu-se ulterior colaborări cu Institutul de Chimie, precum și cu diverse centre științifice din țară și de peste hotare.

De-a lungul anilor la facultate s-au creat mai multe școli și direcții științifice: școala științifică de Chimie ecologică, fondator – acad. Gh. Duca; școala științifică de Stereochimie și stereodinamică a reacțiilor de acumulare a combinațiilor coordinative, fondator – acad. A. Gulea; școala de Chimie coordinativă analitică, fondator – prof. M. Revenco și altele. În cadrul facultății activează două laboratoare de cercetări științifice – *Materiale avansate în biofarmaceutică și tehnică* și *Chimie ecologică și tehnologii chimice moderne*.

Rezultate notorii în aspect național și internațional sunt atinse pe toate nivelele de pregătire a specialiștilor (licență, masterat, doctorat), prin susținerea tezelor de doctorat, doctor habilitat, prin publicarea de monografii valoroase, articole științifice cu factor de impact, obținerea de brevete, organizarea și participarea la diverse proiecte, conferințe științifice etc. De exemplu, numai în anul 2020 rezultatele științifice au fost publicate în 2 monografii internaționale, 5 capitole în monografii editate în străinătate, 11 articole în reviste internaționale cu factor de impact, 32 de articole în reviste și culegeri științifice naționale de profil. Au fost prezentate 68 de rezumate la diverse conferințe științifice internaționale și naționale și depuse 15 cereri de brevet. Rezultatele au fost expuse la 39 de expoziții de inventică internaționale, care au fost apreciate cu medalii de aur, argint și bronz. Pentru învățământul preuniversitar au fost editate 7 materiale didactice.

În continuă ascensiune la facultate se află domeniul științifico-metodic. Asemenea activități dintotdeauna au fost axate pe corelarea învățământului superior (FCTC) cu cel preuniversitar. De menționat că în perioada Mișcării de renaștere națională, începând cu anul 1989, un grup de profesori în frunte cu decanul V. Isac, s-a implicat tranșant în elaborarea unor materiale modernizate pentru învățământul preuniversitar și cel superior – programe, curriculumuri, manuale de chimie, indicații metodice. În calitate de importanți autori ai manualelor de chimie, trecute prin mai multe etape de elaborări, pentru toate clasele gimnaziale și liceale, merită a fi remarcate fostele și actualele cadre didactice de la facultate Svetlana Kudrițcaia, Galina Dragalina, Nadejda Velișco, Mihail Revenco, Petru Bulmaga, Maria Botnaru..

Legătura benefică cu învățământul preuniversitar se menține până în prezent și pe alte segmente. Începând cu anul 1995, facultatea a inițiat și a desfășurat sistematic ședințe ale Seminarului republican științifico-metodic al profesorilor de chimie. La solicitarea cadrelor didactice, seminarele se convoacă lunar (câte 8 ședințe pe an) cu participarea a 30-50 de profesori din raioane și din municipiu, fiind dezbătute diverse pro-

bleme, soluții, rezultate ale activității cadrelor didactice, modalități de pregătire către etapele de atestare etc. Conducător al Seminarului republican în ultimii 20 de ani este dr. hab., prof. univ. Galina Dragalina.

O tradiție frumoasă la facultate constituie școala „Tânărul chimist”, a cărei activitate se desfășoară în zilele de duminică pe parcursul a mai bine de 25 de ani prin prelegeri și activități practice cu elevi din clasele liceale. În ultimii ani, ca rezultat al dezvoltării tehnologiilor informaționale, aceste activități se realizează în formatul on-line și contribuie la pregătirea absolvenților liceelor pentru examenul de Bacalaureat la chimie.

De-a lungul anilor, cadrele științifico-didactice de la facultate sunt responsabile de organizarea Olimpiadelor republicane de Chimie, elaborarea pe clase a testelor pentru Olimpiadele raionale și republicane la Chimie și la pregătirea loturilor olimpice pentru Olimpiadele Internaționale de Chimie și Olimpiada Internațională de Științe.

Una dintre activitățile extracurriculare, îndrăgite de către studenții facultății, unică în felul său, este sărbătoarea „Botezul chimiștilor”, inițiată în anul 1964. De atunci și până în prezent, timp de 55 de ani fără întreruperi, studenții anului I, după susținerea cu succes a primei sesiuni de examene, sunt „botezați” (legiferati drept chimiști), pentru ei fiind organizat un concert de zile mari. Chiar și în perioada de pandemie, sărbătoarea „Botezul chimiștilor” s-a desfășurat în mod tradițional, doar că în format on-line, pentru a consemna intrarea studenților anului I în marea familie a chimiștilor.

Absolvenții Facultății de Chimie și Tehnologie Chimică activează în diverse domenii ale economiei naționale, în instituții de învățământ preuniversitar și universitar, în organele administrative de diferite niveluri.

Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică rămâne a fi o facultate atractivă pentru tinerii care doresc să obțină diplomă de studii superioare la nivel european, posibilități de a se angaja în câmpul muncii în diverse domenii ale economiei naționale.

Cu ocazia aniversării a 75-a de la fondare, conducerea Facultății de Chimie și Tehnologie Chimică se adresează tuturor cadrelor științifico-didactice de ieri și de azi, care sunt implicate cu vrednicie, cu înaltă responsabilitate și dragoste în viața de zi cu zi a facultății, menținând și promovând excelența, tuturor celor care sunt mândria facultății – absolvenții, specialiști de înaltă calificare care activează în republică și peste hotare, precum și actualilor studenți – *Vivat, Crescat, Floreat!*